

Načrt statuta in Slovenci

[illegible]

Upati je, da bo OZN vendarle uspešnejša v tem tako perečem vprašanju.

Eno najvažnejših mednarodnih vprašanj, ki si ga danes postavlja mednarodna javnost, je brez dvoma vprašanje razorožitve, posebno v zvezi s sedanjim londonskim zasedanjem podkomiteja OZN za razorožitve in najnovejši sovjetski predlogi. Na osnovi teh predlogov je razvidno, da so Rusi ne samo sprejeli predlog zahodnih držav delnega obsega suhozemskih sil, velikih družb, ampak da bi jih tudi izdelali do celotne obsega organizacije tega načina polovanja organa, ki bi nadzoroval izvajanje bodoče konvencije o razorožitvi. Če se sprememo na trenutno smer poročnega razvoja v svetu, vidimo, da svojih osnovnih oblik razorožitve izdelajo tudi vseh vrst kardinalnih mednarodnih spornih vprašanj, bi moral tudi kar zadeva vprašanje razorožitve prevladati nekaj zmeren optimizem. To vprašanje je resljivo kot vsa druga, če bi se pa dosegel nekakšen konvencijski sporazuma v prvi vrsti bili na jasnem, da večjih dosežkov v tem pogledu ne gre pričakovati od danes na jutri in drugič, da je pri pogajanjih potrebna vsaj minimalna doza objektivnosti in iskrenosti.

Komur je kaj mar za usodo, tujke svoje dežele kot sveta nasploh, se temu ne bo odrekal.

Določeni napori v tem smislu so bili storjeni tudi v času med obema vojnama. Znano je, da je iz prvega svetovnega spopada izšla, lahko rečemo, kot zmagovalca samo Amerika. Ostali udeleženci na drugi strani, razen sicer fingirali kot zmagovalci, toda vojaški napori jih je ekonomsko tako izčrpal da v takšni zmagi niso mogli videti kje vse kakšnega uspeha. S svojo gospodarsko premočjo je Amerika hkrati težila tudi za odločitvijo, da ne bi neobitno tudi vojaško premočjo. V prvi vrsti bi bi zaščitila in si zagotovila svoje interese na tihomorskem področju. Mnogo močnejša od vseh je svoje namene uveljavila s sklicanjem znane washingtonske konference, kjer so se odločili za interese ne sferi na Daljnem vzhodu in hkrati določili celotna omejitev pomorske oborožitve. Rezultat pogajanj, ki so se jih udeležile Amerika, Velika Britanija, Japonska, Francija in Italija, je bil konvencija o preprečitvi nasplovnih, ki bi bili naslednji:

Skupna tonaža linijskih ladij, ki ne presegajo 35.000 ton, se ima ravnati po razmerju: 55:5, 3:1, 75:1, 75; dalje, da lahko imata Amerika in Velika Britanija letalonsilke, ki ne presegajo 3300 ton, v skupni zmagi 10.000, Japonska 60.000, Francija in Italija 60.000 ton; tretjič, da ne gre grade krizarke, ki bi presegale 10.000 ton; četrtič, da

se na Daljnem vzhodu ohrani status quo v pogledu utrd in postojank; petič, da se vojaške namene ne smejo uporabljati za stremu, plini in dobne sredstva.

Zanimivo je, da je washingtonska konferenca predstavljal prvo sporazum o razorožitvi po haških mirovnih konferencah leta 1899 in 1907, ko je bilo postavljeno vprašanje omejitve oboroževanja. Tudi v paktu Društva narodov, ki je bilo ustanovljen leta 28. avgusta 1919, je bilo določeno, da morajo vsi člani, ki so bila v tem členu. Vsvo Društva narodov je dalje ustanovil (leta 1925) komisija, ki je imela pripraviti mednarodno konferenco o razorožitvi. Pet let je ta komisija delala na pripravi konvencije, končno se je sejemembra 1930 razšla, od vsenjenih naporov pa je ostalo samo načrt konvencije zmanjšanju in omejitvi oborožitve.

Druga februarja 1932 je po predsedstvom angleškega delegata Arthurja Hendersona na pripravi mednarodna konferenca za zmanjšanje ter omejitve oboroževanja, ki se je udeležilo 26 držav. Med temi jih je

LENARD FURLAN rojen v Gabrovci 19. 11. 1924 padel na Krasu 25. 9. 1943	JOSIP FURLAN rojen v Gabrovci 20. 10. 1922 padel v Bukovici 15. 9. 1944

Parri obžaluje, da do sporazuma ni prišlo prej - Trst mora ohraniti značaj mednarodne luke in postati izhodišče na morje za države, ki tvorijo zaledje Trsta - Kulturno sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo ima velike možnosti.

[illegible]

novanje je na terasi neke velike palače v mirnem in lepem predelu Rima. Parri je bil iskren in prisrčen.

— Zakaj sem z vprašanjem: — Ali ste zadnje leto formalizacijo odnosov med Italijo in Jugoslavijo?

— To si lahko predstavljate — je odgovoril vodja italijanskega odpora. — Popolnoma razumljivo, da se tega veselim. Moj vtis je zelo dober, edino žal mi je, da se ne spak, da si bili prihranili mnoge nesporazume in polemike. Če bi bila Italija prej udeležena sporna vprašanja z Jugoslavijo, bi lahko vodila učinkovitejšo in lažjo notranjo politiko.

— Kako gledate na bodoči razvoj odnosov med obema državama?

— Perspektive se mi zdijo zelo dobre — je rekel Parri. — sicer ostajajo neke težave gospodarskega značaja, glede razvoja obsevanega trgovskega prometa. — posebej glede na trgovsko in plačilno bilanco med obema državama. Kar se tiče razlik, ki so nam ostale kot breme vojne in grda dediščina obožročnoj spora, se mi zdi, da kmalu lahko izgledite. Toda v sedanjih razmerah se mi zdi, da bi bilo prezgodaj pričakovati kak nagel skok v trgovinski izmenjavi. Naproti, no, more se in se tudi mora želiti postopno in mirno razvijanje odnosov gospodarskega značaja, čim se bodo prebriale težave prehodnega obdobja. Menim, da bi bila v trgovini med obema državama prirodna pot izmenjave agrarni uvoz iz Jugoslavije in uvoz italijanskega železnika.

— podni manjšini in ker moji pristanišče ohraniti značaj mednarodnega izhodišča na morje. Zato, ni nič napačno, če kristanstvo, carstvo, železniški režim v Trstu, tem pogledu je važnost Trsta za odnose med Italijo in Jugoslavijo sama, ob sebi ima.

— Glede notranjega statusa. Naloga, na to zveza z vprašanjem avtonomije, o čemer toliko piše in razpravlja Italiji, se, je gospod Parri, javil za krajevno in ne pokrajinsko avtonomijo, to izven sklopa Vidma in Gorice.

Na vprašanje, kaj misli o kulturnem sodovanju med Italijo in Jugoslavijo, je odgovoril: — Gibanja «Unione popolare» gibanja reči takole:

— No vidite, prav to je področje, na katerem bi dalo mnogo storit. Zdi se mi, da bi obe vladi mogli razumno zelo dobro razpravljati o obsevanem obisku, protorazgovorih v vseučiliških institutih, v Rimu, Milanu, Zagrebu, Beogradu bi mogli ustvariti skupna kulturna društva, organizirati bi mogli učne ekspedice, športne, gledališke, prireditve in koncerte. Vse to bi se dalo lahko izvesti. Zato ni potrebno niti mnogo truda in mnogo stroškov. V sklopu sem lahko silil in ugozvil, da bi bili v Italiji vsi vsi, v Zagrebu, v Beogradu, v Zagrebu je znan kot me to kulture in vseučiliških tradicij. Zato bi bil zelo primeren take vrste prireditve.

— Mnogi rimski krog, nadaljeval gospod Parri, živo zanimajo za jugoslov-

na Daljnem vzhodu ohranjen status quo v pogledu utrdb postojank; petic, da se v jaske namene ne smejo upolabljati strupeni plini in podobna sredstva.

Zanimivo je, da je washingtonska konferenca predstavila prvi sporazum o razorožitvi po haških mirovnih konferencah leta 1899. In 1907, je bilo postavljeno vprašanje omejitve oboroževanja.

Tudi v paktu Društva narodov, ki je bilo ustanovljeno aprila 1919, je bil vnešen takoj obsežen člen, posvečen prašanju razorožitve. Na prvem zasedanju omenjene organizacije leta 1920 je bilo lenjeno, da se ustanovi posebna komisija, katere naloga bila, da uresniči določila, so bila v tem členu Svetu narodov (leta 1925) komisijo, je imela pripraviti mednarodno konferenco o razorožitvi. Pet let je ta komisija delala na pripravih za to konferenco, končno se je septembra 1930 razpisal osmi svetni kongres, ki je ostal močno načrt konvencije o omejitvi in omejitvi oborožitve.

Drugega februarja 1932 se je pod predsedstvom angleškega delegata Arthurja Hendersona sestala v Ženevi mednarodna konferenca za zmanjšanje ter omejitve oboroževanja, ki se je udeležilo 61 držav. Med temi jih je bilo tudi (tudi Amerika), ki niso bile članice Društva narodov.

Konferenca se je vršila v času, ko so v svetu vladali zelo zaostreni odnosi. Leto prej je Japonska napadla Mandčukijo, Nemčija pa se je skrivito pripravljala, da se prične določilom mirovne pogodbe, podpisane v Versaillesu. Kakratne velike sile so se tem pogledu kazale nasproti nemčiji preveč popustljive. Med manjšimi pa je zaradi nesposobnosti Društva narodov, da reši vrsto perečih mednarodnih vprašanj, vladala pobistost.

Velike sile so na tej konferenci nastopile vsaka s svojimi interesi. Nemčija je

na posebnimi interesi. Francija je, v strahu pred narajočo napadalnostjo Nemčije, predlagala ustanovitve posebne mednarodne vojske pri prustvu narodov. Zraven tega pa se sklenite pogodbe o dolžnih garancijah glede nje varnosti, kakor tudi sklenite novih vojaških zvez. Italija, je kot zagovornica evropskega ravnotežja, skupaj na roko nemškimi zahtevam enakopravnosti, glede obožovitve, Amerika je nastopila zahtevno, naj bi se suhozemne sile zmanjšale za tretino, Japonska pa, naj bi se odpravile omejitve, ki jih je mednarodna sprejela na washingtonski in londonski konferenci leta 1930. Italija je bila na strani Nemcije, a je, razen enakopravnosti glede obožovitve, zahtevala se posebno dovoljenje, da ustanovi vojsko 100.000 moških, kakor tudi da more imeti ofenzivno rožje, t. j. tanke, letala, težo artiljerijo. Sovjetska zveza je predlagala, da se vojna kot sredstvo nacionalne politike odpravi, da se pristop k splošni in popolni razorožitvi, v kolikor bi ta predlog ne bil sprejet, je bila za progresivno in proporcionalno razorožitev.

Konferenca se je sestala, da bi se proučile možnosti smanjanja in omejitve oboroževanja nasploh. Zaradi nemških zahtev pa se je sprejemala konferenca o omejitvi obožovitvi Nemcije. Da bi njen predlog bil sprejet, je Nemčija pritisnila na konferenco tako, da jo je začelo zapuštati. Ko pa na angleški poseg konferenca Nemčiji priporočila enakopravnost v oboroževanju se je ta (oktobra 1933), tedaj že v Hitlerjevih

JOSIP FURLAN
 rojen v Gabrovici 20. 10. 1924
 del v Bukovici 15. 9. 1944

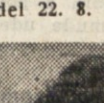
ARRIGO PAVER
rojen v Miljah 19. 12. 1919
padel 2. 10. 1943

A black and white portrait of a young man with dark hair, wearing a dark suit jacket, a white shirt, and a dark tie. He is looking directly at the camera with a neutral expression. The background is a mottled, textured grey.

MIROSLAV GRGIC
rojen 6. 9. 1922
mrl v nemškem taborišču 19

A black and white portrait of a young man with dark hair, wearing a dark jacket over a light-colored shirt. He is looking directly at the camera with a neutral expression. The background is a textured, mottled grey.

NEREO OLIO
rojen v Miljah 6. 7. 1922
padel 22. 8. 1944 v Kastele

SALVINO NOVEL
rojen v Miljah 14. 3. 1924
padel 9. 8. 1944 na Vipavski

ERNEST METLIKA
rojen v Trstu 14. 10. 1900
pogrešan od 1944 v Dach

KNJIGE
le Muire
ROUGE

voja velikega umetnika, ki si kot otrok z barami in svinečini kraja čas v postelji na katero je privezan zaradi pobaženih nog, ki nato razvije svojo genialnost do populnosti, zajemajoč motive iz resničnega življenja okoli sebe, prikaz umetnika, ki ga pozna ves svet kot enega največjih mojstrov in katerega delo dosegajo izredne cene. Sinteza obeh vzporednih pripovedi se je pisatelju posrečila, čeprav je seveda prikaz življenja umenjenosti od prikaza umetniškega razvoja, kar je sprva teme same in lažje obdelati tudi razumljivo. Morda bi omenili, da predstavlja roman »Monti et rouges« tudi sliko Pariza in njegovega življenja v osemdesetih, devetdesetih letih preteklega stoletja, zanimivo sliko, ki kaže vsó pestrost in razgibanost tega velikega mesta.

Slovenski prevod romana je oskrbel Marijan Tavcar, Rado Bordon je dodal študijo o Toulouseu Lautrecu. Knjigo, ki je luksuzno opremljena krase tudi barvne reprodukcije nekaterih Lautrecovih del. Skoda le, če je knjiga preveč draga, celo izredno draga.

Sl. Ru.

komu nizu oboestrane proizvodnje. V tem smislu bi moral koristno delovati italijansko-jugoslovanski zbornici. Ki se snujeta v Milanu in Beogradu. To je dobra stvar.

Prešli smo na praznike. Tien kot italijanski problem in na njegovo vlogo v zvezi z zaledjem. Ko je izjavil, da ni zadovoljen s sedanjim politiko italijanske vlade v Trstu, je Parri rekel, da mora režim v tem mestu nositi obtežilo velikega empirija v prvi njegovega empirija v Trstu, ne postati navadna prefektura. Gospodarstva in upravná organizacija mesta in okolice je zelo važna tudi zaradi tega, ker se mora zagotoviti jamstvo navedenemu zaledju.

Parri je v odnosov ZSSR. Vpogledu uvidevamo važnost tega zblživanja z azijskimi in transirajimi državami in to zblžanje spremljamo v prejangju, da predstavlja delski delež k miru.

Gospoda Parrija sem prišel najti na splošnih oblikah prikladi moje mnenje o italijanskih političnih razmer. Parri mi je v vezanem govoru med ostalim rekel: Italijanska notranja politika mora končno kreniti naprej. Današnja vlada ne more dolgo obdržati obstoječo politiko. Načrtujemo obkrožiti načrtovanje. Verujem, da bo naša stranka spoznala njegovo vlogo.

(Nadaljevanje na 4. strani)

DNEV OBRATNE PISME
 Besednja
 Kile tleljuje mladina!

ulnice ustanovitve slovenske osnovne šole na Katinari. Pri-
 je učence drugega razreda katinarske šole iz leta 1898

narodov. Kar je oktobra 1935, tudi storila.

Z izstopom Nemčije iz Mednarodne konference za zmanjšanje in omejitve oboroževanja, je ta praktično doživela svoj končni neuspeh. Njen plenem se je še enkrat, a to zadnjič, sestala maja 1934, in to brez Nemčije. Nekateri mednarodni organi so formalno zavržli tudi ta do oktobra 1937.

Sredi leta 1934 je kazalo, da bo dosežen sporazum glede zmanjšanja omejitve oboroževanja v sledeči obliki:

1. Prepoved letalskega bombardiranja in uporabe kemičnega, žažigalnega in bakteriološkega orožja;
2. razorožitev glede kvalitete in kvantitete;
  - a) glede kvalitete: takojšnje uničenje artilerijskega orožja velikega kalibra, kakor tudi tankov, v kolikor to orožje presega določeno količino;
  - b) glede kvantitete: zmanjšanje količine orožja, ki je dovoljeno;
3. kontrola nad proizvodnjo orožja in njegovo prodajo;
4. obvezna prijava stroškov narodne obrambe;
5. kontrola nad izpolnjevanjem konvencije o razorožitvi, s periodičnimi inspekcijami na terenu;
6. garancije glede izpolnjevanja konvencije.

Znano je, da se od tega prav nič ni izpolnilo. Neposredna zasluga za to gre Nemčiji, posredna pa Angliji. Vprašujemo se, in to z veliko skrbjo, če bo tudi OZN doletela enaka usoda kot predvoljno Društvo narodov. Upati je, da ne, ker je danes razmerje sil v svetu vendarle drugačno, a tudi javno mnenje je postalo močnejši politični faktor, ki ga je treba upoštevati. Javno mnenje pa je odločno proti vojni.

DANILO OTA
rojena v Dolini 14. 12. 1901
umorjena 22. 4. 1944 v Dolu

LEOPOLD MERVIC
rojen v Devlinu 4. 4. 1921
obesen 8. 3. 1944 na Opčini

SALVINO NOVEL
rojen v Miljah 14. 3. 1921
padel 9. 8. 1944 na Vipavski

ERNEST METLIKA
rojen v Trstu 14. 10. 1900
pogrešan od 1944 v Dach

GORIŠKI IN BENEŠKI DNEVNIK

PRED USTANOVNIM OBČNIM ZBOROM SLOVENSKE KULTURNO-GOSPODARSKE ZVEZE

Združili bomo vse naše sile za kulturni in gospodarski razvoj

Jutri dopoldne se bodo v dvorani »Pri zlatem« pajku v Gorici zbrali delegati naših kulturnih in gospodarskih ustanov z namenom, da ustanovijo »Slovensko kulturno-gospodarsko zvezo«. Cilj in namen te zveze je, voditi in usmerjati delo, ki presega delokrog posameznih društev in ustanov. Naši manjšini v Italiji je taka zveza zelo potrebna. Ze pri našem preteklem delu smo naleteli na številne težave, ki pa bodo v bližnji bodočnosti prave gotovosti za našo, ko se bodo v posebni regionalni statut vnašale v podrobnosti naše sicer najelementarnejše pravice, za katere se borimo že vsa leta po vojni, zlasti pa po uveljavljanju mirovne pogodbe. Poleg tega bo imela SKGZ še nalogo, da bo uravnavala vse naše kulturne in gospodarske koristi ter skrbela za uspešno in pravilno rast zamejskih Slovencev.

Ze dosedanje delovanje naših kulturnih in gospodarskih društev in ustanov, ki so javile svoj pristop v SKGZ in bodo poslate na nedeljski ustanovni občni zbor svoje delegate, nam je porok, da bo »Slovenska kulturno-gospodarska zveza« močan in trden činitelj v obrambi naših pravic, ker bo tesno povezala vse to drobno delo in ga enotno usmerila proti za nas življenjsko važnemu cilju.

Zveza slovenskih prosvetnih društev z vsemi včlanjenimi društv, Dijaška Matica, društvo akademikov in srednješolcev, Podporno društvo, Ljudska čitalnica in knjižnica, zadruga in posojilnice itd., ki bodo povezane po tem svojem koordinacijskem organu, bodo na ta način mnogo lažje zmogale prenesti teževe in odstraniti ovire, ki se pojavljajo pri njihovem delovanju. Iskrajše pri dosedanjem delu so nam pokazale, do bomo morali v bodočnosti le trdno povezati premagovati vse naše napore in teževe, ker je edino v taki povezavi jamstvo za uspešno delo in končen uspeh. Z ustanovitvijo »Slovenske kulturno-gospodarske zveze«

NEZADOVOLJSTVO ZARADI KRIVIČNE RAZSODBE SE ŠIRI

Najemniki ne bodo zapustili zemlje v katero so vložili trud in denar

Če ne bo šlo drugače, bodo odšli tudi do prefekta

V četrtek se je v Pevni sestali odbor najemnikov, ki so se tožili z ustanovo Tre Venezie. Razpravljali so o krivični razsodbi, ki daje pravi ustanovi Tre Venezie ter obsoja kmetje na denarno kazeno in na izročitev zemljišča ustanovi.

2000 litr, se sklenili plačati po kmetir, ne strinjajo se pa s tistim delom razsodbe, ki govori, da morajo kmetje takoj prepustiti ustanovi. Zahtevati kaj takega od kmetov ne bi bilo samo protizakonito, ampak tudi nečloveško, saj so vložili v zemljo svoj trud in seme. Ta del razsodbe zaradi tega ne more stopiti v veljavo; kmetje se bodo proti njej uprli in bodo odšli tudi k prefektu, če ne pojde drugače.

je, da je utopljenec Jugoslov. V četrtek popoldne je prišel iz Kromberga Josip Pavlin v spremstvu dveh njegovih znancev iz Gorice. Vsi trije so odšli v tržaško glavne pokopališče, kjer jim je pokopališki čuvaj pokazal utopljenčev trup. Pavlin je v njem takoj spoznal svojega 55-letnega brata Franca, poljedelca iz bližine Kromberga. Franc je bil maza zapustil bivališče ter odšel neznan kam. Brat je dejal, da je Franc že nekaj časa kazal očitne samomorilniške namene.

Dnevni red občnega SKGZ

Jutri v nedeljo bo ob 9. uri v dvorani »Zlati pajek« v Gorici ustanovni občni zbor Slovenske kulturno-gospodarske zveze s sledečim dnevnim redom:

1. otvoritev, 2. izvolitev delovnega predsedstva, overitev ter zapisnikarja, 3. pozdravi gostov, 4. poročilo, 5. organizacijsko poročilo in čitanje pravil, 6. diskusija o obsegu delovnih obveznosti članov, 7. sprejem pravih, 8. izvolitev upravnega odbora ter določitev članarine, 9. izvolitev upravnega in nadzornega odbora, 10. slučajnosti.

Poleg številnih delegatov organizacij bodo zboru prisostvovali predstavniki SKGZ iz Trsta ter predstavniki Zveze slovenskih organizacij iz Celovca. Delegate pozivamo, da se obnega zbora z gotovostjo in brez zamude udeležijo!

Utopljenec je iz Kromberga

Kakor smo že poročali, so pred dnevi našli utopljenca pri grabljah električne hidrocentralne v Stražicah. Vest se je raznesla tudi na jugoslovansko stran. Domnevalo se

SEJA SOVODENJSKEGA OBČINSKEGA SVETA

Zakaj je gradiškemu sodniku napoti dvojezična matična knjiga?

Odobrili so še vrsto sklepov upravnega značaja

in mešanih občin na Goriškem.

Obracun finančnega leta 1953-1954 ima 2.300.000 litr prihodkov, katerega naj bi na prošnjo županstva krija država. Odobrili so tudi vrsto raznih sklepov, kot n. pr. prodajo zemljišča Rajmundu Hiedej. Licitacijski za nabavo občinskih tiskovin, plačilo bolniških stroškov za Franca Lukmana. Jeseni bodo sklepali o namestitvi javne razsvetljave v Sovodnjah in Gabrijah. Glede družinskega davka so sklenili, da tudi za letošnje ne bo spremenjen; odobrili so 15.000 litr za nakup cepiva proti sinovski ter potrdili davčno lestvico tudi za tekoče leto.

TEŽKA JE POT DO UČENOSTI

1. Prvo poglavje: PRVIČ V ŠOLI - PLJUČNICA - NA PRAGU SMRTI

»So zarje, ki se žarele niso.« Friedrich Nietzsche: »Tako je dejal Zarathustra«

1.

Otrok v predšolski dobi živi, če ni s kmetovo domo, kjer ga življenjske prilike same že od prvih nog klicajo k delu, skorajda brez vsakih obveznosti, kakor ptice na veji. Sam si izbira zaposlitev in po izbiri teh se velikokrat že v tej prvi mladosti pokaže, kam je njegov karakter usmerjen. Tyche, boginja naključja, mu siplje v kosaro njegovega življenja, kar ji je drago, vplivi pronicajo vanj z vseh strani in od njih si otrok prisoji pac tisto, k čemur, je po svoji naravi najbolj nagnjen.

S tega vidika smo šli v prvi knjigi čim bolj na široko, poskušali smo pronikniti ne samo v takratni sodobni okolis, marveč smo šli v rodu in zgodovini domačega kraja nazaj, da bi izlučili čim več vzmeti in činiteljev, ki so utegnili vplivati na sprejemljivo otrokovo duševnost in sodelovali pri oblikovanju poznejšega značaja.

Človek raste iz tradicije rodu, domačega kraja, iz tradicije naroda in človeštva. Vplivi so marsikdaj zavestni, veliko pogosteje pa pod ali nezavestni. Kdo bi si upal trditi, da more spoznavati in navesti vse, kar je vplivalo, kar je delovalo in učinkovalo nanj in na oblikovanje njegove duševnosti, njegovega značaja? In še najmanj tisto, kar je vplivalo nanj v prvih letih življenja.

Zato sem poskušal v prvi knjigi zagrabiti čim več tistega, kar je bilo takrat v naši ožji okolici tako rekoč v zraku. Skušal sem prikazati rodovno tradicijo z materine in očetove strani, praznovanja in običaje takratnih svetovljanov, dobo secesije, v katero sem se vrodil; sem sem nazaj v tradicijo domačega kraja, in prikazal nekatere markantne osebnosti, kakršna je danes že skoraj 97-letni Josip Negode: skušal sem orisati slavni okoliščinski bataljon, njegov pomen in njegov konec; nit me je privleda dalje do prvega domačega literata Josipa Godine Vrdskega in do njegovega poseganja v ožje tržaško in širše slovensko kulturno in javno življenje. Ker nam je okoliš skupen, bo marsikdo od mojih ožjih rojakov našel v tem širokem okviru marsikaj, kar je - vedé ali nevedé - vplivalo tudi nanj in pomagalo pri izgradnji njegove osebnosti, njegovega značaja.

Ce sem zapisal, da živi predšolski otrok prost skoraj vseh obveznosti kakor ptice na veji, je treba pa je priznati, da ima tudi on na kupe majhnih in majhnih skrbi, ki so pa vse bolj ali manj prijetne značaja. Skrbi ga, kje bo dobil najboljše majo za svoje »epogacije«; ali bo naslednji dan lepo vreme, ko bo moral po mah za jaslice ali po cvetje za okrašitev oken in vrat k prazniku svetega Ivana; skrbi ga, ali mu bosta oči ali mama prinesla iz mesta to ali ono zazeleno stvar; ali bo dobil za Miklavža, kar je zaprosil, itd.

ŠPORTNI DNEVNIK

PO XIX. ETAPI KROŽNE DIRKE PO ITALIJI

Na dolomitskih prelazih so favoriti razočarali

Francoz Dotto prvi z naskokom na cilju v Trentu, Španec Serra naj-aktivnejši pri nabiranju gorskih nagrad - Nencini že zmagovalce dirke?

Vrstni red na cilju XIX. etape Cortina d'Ampezzo-Trento (227 km):

1. Dotto Jean (Francija) v času 7:34:19", s povprečno hitrostjo 29,979 km na uro; 2. Magni Fiorenzo 7:37:55"; 3. Koblet Hugo (Svica), 4. Fornara Pasquale, 5. Laureti Nello (Francija), 6. Geminiani, 7. Nencini, 8. Moser, 9. Coppi, 10. Coletto Agostino, 11. Botella, 12. Conterno, vsi s časom 8:00:00"; 13. Barozzi 7:45:40"; 14. Baffi, 15. Iturat, 16. Serena, 17. Giudici, 18. Martini, 19. Grosso, 20. Fantini, 21. Sartini, 22. Pedroni, 23. Dall'Agata, 24. Wagtman, 25. Chiarone, 26. Keteleer, vsi s časom 8:00:00".

TRENTO, 3. — Tudi naša etapa kolesarske dirke po Italiji je za nami. Kdor je pričakoval, da se bodo na njej uveljavili »kanonici« in skočili na vodilna mesta v splošni klasifikaciji, se je pošteno uračunal. Ne Coppii, ki je s takimi optimističnim zanosom govoril v Trstu novinarjem, ne Kobletu in ne Magniju ni uspelo to, kar je uspelo sicer znanemu, a vse prej kot favoriziranemu Francozu Dotto, ki je prišel prvi na cilju v Trentu, ali pa še manj poznemu Špancu Serra, ki je osvojil prve najvišje vrhove večerajšnje dolomitske etape. Ta etapa je dala »Girus« dokončen pečat nezanimivosti oz. dolgočasnosti, ki se je začela kazati že od vsega početka.

Start za današnjo 227 km dolgo etapo čez visoke in zasnežene dolomitske prelaze je bil točno ob 9.30. Nebo je bilo oblačno, toda zrak kljub snegu na višinah ni bil mrzel. Začetni vzpon je dolg 15 km. Prvi pobeg izvedeta Stock in Baffi, ki ju kmalu zamenjata Van Breenen in Filippi, kar jih dohiti večja skupina. Pri 5 km vodijo Serra, Astrua, Monti in Rocks. Njihov naskok se veča, toda glavna linija jih dohiti pri 1800 m, je sneg ob cesti. Tempo skupine je počasen, vendar uspe Serra znova pobegniti. 1 km

pred vrhom prelaza Falzarego potegneta se Gelabert in Monti, toda prvo veliko gorsko nagrado osvoji Serra. 10" za njim privozi Gelabert, nato v presledkih še 5 dirkačev in nato glavna linija z zaostankom 49".

V spustu glavna linija doseže ubežnike razen Monti, ki vozi sam proti prelazu Pordoi. Sledijo mu Dotto, Rossello, Laureti itd. Na začetku vzpona, ki je dolg 11 km, ima Monti 50" prednosti, toda po nekaj km ga dohiti Serra in Monti popusti, tako da vozi podjetni Španec sam proti cilju, 4 km pred vrhom ali Serra 108" prednosti pred skupino 54 dirkačev. Ob 11.24 osvoji Serra 2.239 m visoki vrh prelaza Pordoi, ki je najvišja točka letošnjega »Girus«.

V spustu je glavna linija združila in skozi Fasso privozi naenkrat 40 kolesarjev. Potem uide Baffi, ki ima v Moeni 55" naskoka pred 5 dirkači in 1'02" pred glavno. V Predazzo, kjer se začne vzpon proti prelazu Rolle, ima Baffi že 1'16" naskoka pred prvimi zasledovalci in kar 3'05" pred glavno. Vzpon je dolg 20 km. Tik pod vrhom potegne Coppi, kateremu sledijo Nencini in drugi. Coppi forsira močan tempo in 2 km pred ciljem popusti Coletto, Astrua in Fornara. V zadnjem sunku Nencini prehiti Coppija in osvoji veliko gorsko nagrado s kakimi 10 m prednosti pred Botello. Coppi je tretji, četrti Moser.

V spustu Fornara in Coletto dohitita Coppija, Moserja in Nencinija in vsa petorica z blazno hitrostjo pozira km v spustu. Toda kljub temu se jim utegne pridružiti še Laureti in pozneje še nekateri tako, da šteje vodilna skupina na začetku vzpona proti prelazu Gobbera 13 dirkačev, med katerimi je tudi Koblet. Skozi cilj na vrhu vozi prvi Moser pred Bertoglio in ostalimi v gosjem redu. Pri Canale S. Bovo se jim pridruži Dotto in Geminiani. Ob 14.20 smo ob vzhodju prelaza Brocon, poslednjim napornim vrhom etape. Vzpon je dolg 12 km in povede dirsače za visine 758 na 1616 m. Dotto začne takoj napadati s ostrim tempom in prispe prvi na vrh ter osvoji četrti veliko gorsko nagrado v tej etapi 3'15" pred Nencinijem, ki vodi skupnico. Coppi, Conterno, Fornara in Coletto so 5" za njim, Koblet in Magni pa 40".

Spust privede dirkače spet v ravnino, kjer začne deževati. 55 km pred ciljem vodi Dotto, skupina 8 dirkačev pa ima 2'25" zaostanka. V Grignu ima Dotto še 1'10" prednosti, toda v zadnjih kilometrih poveča hitrost in zanesljivo zmaga z naskokom pred ostalimi.

Po tej etapi je Nencini skoraj gotovo zmagovalce letošnjega »Girus« kajti tisti ki bi ga danes lahko prehiteli, so razočarali.

Splošna klasifikacija po XIX. etapi:

1. Nencini 99:35:47"; 2. Geminiani z zaostankom 43"; 3. Magni 1:29"; 4. Coppi 1:42"; 5. Coletto Ag. 3:11"; 6. Moser 3:53"; 7. Fornara 5:08"; 8. Botella 10:02"; 9. Conterno 10:12"; 10. Wagtman 11:55"; 11. Laureti 12:15"; 12. Astrua 14:55"; 13. Dotto 14:58"; 14. Koblet 16:08"; 15. Monti 20:08"; 16. Van Breenen 20:32"; 17. Gismondini 25:59"; 18. Minardi 29:29"; 19. Giudici 29:45"; 20. Clerici 30:41".

Dotto vozi skozi cilj v Trentu

NOGOMETNO PRVENSTVO V JUGOSLAVIJI

Hajduk že prvak? Lokomotiva bo izpadla

V drugi ligi sta si Budućnost in Velež skoraj gotovo zagotovila prvi mesti in s tem vstop v prvo ligo

Po kratkem premoru zaradi tekme iz Italije, je tudi v Jugoslaviji vsa pozornost nogometnega občinstva spet posvečena borbam za državno prvenstvo predvsem v prvi in drugi ligi.

Ze sam pogled na klasifikacijsko lestvico kaže, da je že marsikaj odločeno. Zdi se, da splošnem Hajduku nihče več ne more do živega in da mu je prvo mesto in s tem naslov državnega prvaka zagotovljen. Po 22. kolu si je namreč nabral 34 točk, medtem ko jih imata njegova najbližja zasledovalca Dinamo in BSK po 29 (BSK je odigral eno tekmo manj). Toda Dinamo in BSK tudi na drugem oz. tretjem mestu nista kdove kako varna. Po zadnjih tekmah sta se jima Partizan in C. zvezda z zmago nad Sarajevom oz. Dinamom približala na dve točki razlike. Sredino lestvice zavzemajo Vojvodina, Sarajevo, Spartak, Zagreb, Proleter in Radnički, na repu pa sta Varadar z 12 in Lokomotiva z 9 točkami in sta oba že obsojena na izpad.

Ta četrtek so bile odigrane štiri tekme. V Beogradu je Crvena zvezda porazila Dinamo z rezultatom 2:0 (1:0). Strelca golov sta bila Živanović in Mititi (iz enajstmetrovke). Tekma ni bila na posebnih višinih. V Zagrebu je Lokomotiva na lastnem igrišču zgu-

bila proti Sarajevu z rezultatom 1:2 (0:1). V Novem Sadu je domača Vojvodina nadričkovano izgubila proti Radničkemu iz Beograda z visokim rezultatom 2:5 (0:3). V Splitu pa je Hajduk prepričljivo zmagal nad Spartakom z rezultatom 4:1 (2:0).

Se bolj jasen kot v prvi, je položaj v drugi ligi. Budućnost in Velež premočno vodita z enakim številom točk (24) pred Metalcem, ki ima 19 točk. Slovenski predstavnik Odrasli tvori skupno z Zenico (proti kateri je zadnjo nedeljo izgubil) sredino, na gotovi izpad pa je obsojen Bokelj, ki je zadnji s 6 točkami. Tako se bosta v jeseni preselila v prvo ligo Budućnost in Velež.

TAKO MISLIMO MI:

Fiorentina - Torino	1 X
Genoa - Milan	X 2
Inter - Lazio	1
Napoli - Atalanta	1
Novara - Udinese	X 2 1
Roma - Sampdoria	1
Spal - Triestina	1
Brescia - Legnano	X 1 2
Padova - Como	1
Salernitana - Parma	1 X
Treviso - Modena	1
Saransese - Empoli	1 X
Venezia - Lecce	1
Lanerossi - Monza	1 X
Bari - Prato	1

NOGOMET

PARIZ, 3. — Na seminar nogometnih trenerjev, ki bo v Parizu od 13. do 27. junija je francoska nogometna zveza povabila tudi jugoslovanske trenerje.

GOSPODARSKO RAZSTAVIŠČE LJUBLJANA TITOVA 50

OGLEDITE SI

I. MEDNARODNO RAZSTAVO PREDELAVE IN UPORABE LESA OD 4.-13. JUNIJA

(popust na železnici)

CIRKUSA PALMIRI

DANES ZVEČER OB 21.15 V UL. SV. MARKA

GALA PREDSTAVA

Največji mednarodni prikaz akrobatične umetnosti. Cirkus se vrača z zelo uspešne turneje v inozemstvu. Predprodaja vstopnic v OSREDNJI BLAGAJNI, Galerija Protti - tel. 38-547

Vse te skrbi, ki se zdijo predšolskemu otroku velike in pomembne, pa postanejo čisto majhne, ko začne zahajati v solno. Tedaj prevlada ena sama resna in resnična skrb: ali bo v šoli zalog, ali bo odgovoril na vprašanja in ali bo prav napisal nalogo.

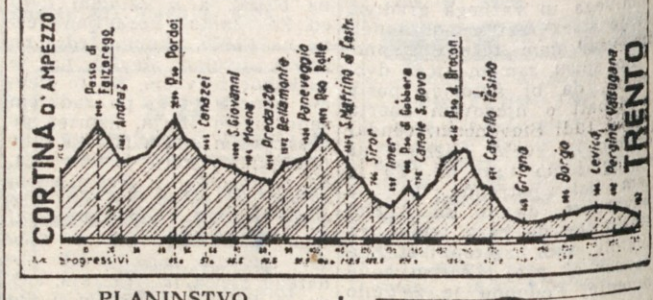
Vsak človek, vsako živo bitje je svet zase. Vsakdo pozna kolikor toliko sebe in svojo notranost. Kaj se godi v našem blaznem, bi nihče ne vedel, če ne bi imeli jezika. Jezik, govorna beseda, nam omogočata izraziti to, kar mislimo in kar čutimo. Jezik je največje čudo, ki je bilo dano človeku. Šele preko in s pomočjo jezika je človek postal družbeno ali socialno bitje.

Toda da se zares naučimo izražati tisto, kar mislimo in kar čutimo, do tega je pot dolga in težavna. Sprva sklepa vsakdo na svoja bližnjega po analogiji, po primerjanju s samim seboj. Toda to dovede pogostoma do velikih in celo usodnih zmot. Višina človekove kulture se meri tudi po tem, koliko in kako točno zna nekdo z besedo posredovati drugim od sebe, od svojega.

Ce so splošne zakonitosti, katerim je človek podvržen, vsem skupne, pa je vsakdo v podrobnostih individuum zase. Zlasti otrok v prvih letih, pa tudi preprostejši odrasli sklepa skoraj izključno po analogiji, po primerjanju s seboj na svoja bližnjega. Ce se ta v čemer koli razlikuje od onih, ga bodo smatrali za čudaka in svojevrstnega in se huje: zbuljal bo v njih nezaupanje in celo odpor.

Vsakomur so znane pravilice o črni rački - mlademu abodu in o njenih nezaupljivih in neljubeznih belih sestričah; ali o belem vrabčku in o beli vrani. Nekako podobnega em se moral počutiti tudi jaz med svojimi vrstniki.

Eden najbolj pogostih odgovorov, ki se ga spominjam iz svoje mladosti, je bilo vprašanje, zakaj in ali se dolgočasim. Marsikateri dobrohotna strina, ki je prišla k nam ali šla mimo našega vrta, pa tudi marsikateri od mojih sorodnikov in vrstnikov me je vprašal, če me je videl igrati se samega ali stikati za živalmi po vrtu ali gmajni.

PLANINSTVO

Premagan še en himalajski velikan

DARJILING, 3. — Angleška planinska odprava z dr. Charlesom Evansom na čelu je zavzela himalajski vrh Kančungo, visok 8759 m.

Ta gora je tretja najvišja gora na svetu in je bila ob enem najvišja, ki se ni bila zavzeta. Evansova odprava je dosegla ta uspeh dve leti po zavzetju M. Everesta (8882 m). Takrat je vodil angleško ekspedicijo polkovnik John Hunt, toda z njim je bil takrat tudi dr. Evans.

Planinci zatrjujejo, da je bil vzpon na Kančungo še težji kakor na Everest. Člani odprave se zdaj že vračajo iz vrha in bližajo izhodišču. Ta gora je 130 km oddaljena od Mount Everesta ter leži na meji med Nepalom in Indijo.

Odgovorni urednik: STANISLAV RENKO

Tiska: Tiskarski zavod ZIT - Trst

KINO ŠKEDENJ

predvaja danes 4. t. m. ob 18. uri barvni film:

„Roparji sedmih morij“

Igralci: John Payne, Donna Reed

KINO PROSEK-KONTOVEL

danes 4. t. m. ob 19.30 uri barvni film: „OTROCI MUSKETIRJEV“

Igralci: Cornel Wilde, Mavreen O'Hara

Kino na Očučinah

predvaja danes 4. junija ob 18. uri

V glavnih vlogah: VITTORIO DE SICA in GINA LOLLOBRIGIDA

Kruh, ljubezen in fantazija

CIRKUSA PALMIRI

DANES ZVEČER OB 21.15 V UL. SV. MARKA

GALA PREDSTAVA

Največji mednarodni prikaz akrobatične umetnosti. Cirkus se vrača z zelo uspešne turneje v inozemstvu. Predprodaja vstopnic v OSREDNJI BLAGAJNI, Galerija Protti - tel. 38-547

GOSPODARSKO RAZSTAVIŠČE LJUBLJANA TITOVA 50

OGLEDITE SI

I. MEDNARODNO RAZSTAVO PREDELAVE IN UPORABE LESA OD 4.-13. JUNIJA

(popust na železnici)

CIRKUSA PALMIRI

DANES ZVEČER OB 21.15 V UL. SV. MARKA

GALA PREDSTAVA

Največji mednarodni prikaz akrobatične umetnosti. Cirkus se vrača z zelo uspešne turneje v inozemstvu. Predprodaja vstopnic v OSREDNJI BLAGAJNI, Galerija Protti - tel. 38-547